

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

(Danıştay'ın Kararları Üzerine Verilen)
REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : D3/2/A.Ç.-99/2 (Ş.Y./2-D-98/1) (Soruşturma)
Karar Sayısı : 08-63/1051-410
Karar Tarihi : 12.11.2008

10 **A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER:**

Başkan : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Üyeler :Tuncay SONGÖR (İkinci Başkan), M. Sıraç ASLAN,
Süreyya ÇAKIN, Mehmet Akif ERSİN, Dr. Mustafa ATEŞ

B. RAPORTÖRLER: Aydın ÇELEN, Ümit GÖRGÜLÜ, Aytül TOKATLI

20 **C. ŞİKAYET EDENLER:** Türkiye Fırıncılar Federasyonu
Farabi Üsküp Cad. (Eski Çevre Sok.) No: 25/3
Çankaya/Ankara

Ankara Ticaret Odası
Söğütözü Mah. 2. Cad. No:5 Söğütözü/Ankara

D. HAKKINDA SORUŞTURMA YAPILANLAR :

- Pak Gıda Üretim ve Pazarlama A.Ş.
Prof. Dr. Bülent Tarcan Sok. No: 5 Şişli/İstanbul

30 - Özmaya Sanayi A.Ş.
Eski Ceyhan Yolu No: 50 Ceyhan/Adana

- Safmaya San. A.Ş.
Taşova Yolu 6.km. Amasya

E. DOSYA KONUSU:

40 Maya üreticilerinin fiyat birlikteliği sağladıkları ve bölge paylaştıkları iddiaları üzerine yürütülen soruşturma sonucunda verilen 27.6.2000 tarih ve 00-24/255-138 sayılı Rekabet Kurulu Kararı'nın davacılara ilişkin kısmının Danıştay kararları ile iptali üzerine dosyanın yeniden değerlendirilmesi.

F. İDDİALARIN ÖZETİ:

Türkiye Fırıncılar Federasyonu 2.12.1997 tarihli başvurusunda, Türkiye'de faaliyet gösteren maya üreticilerinin, ekmeç mayasına; gizli anlaşmalar yapmak suretiyle aynı gün ve aynı oranda zam yaparak fiyat birliğı sağladıklarını ve bölge paylaşımı gerçekleştirdiklerini iddia etmiştir.

Keza Ankara Ticaret Odası da, 26.01.2000 tarihli dilekçesinde, maya pazarında üretim yapan Teşebbüslerin, Hükümetin %25'lik enflasyon hedefine karşılık,

50 Ocak 2000 tarihinde birlikte hareket etmek suretiyle, fiyatlarını %42 oranında arttırdıklarını ileri sürmüştür.

G. DOSYA EVRELERİ

Türkiye Fırıncılar Federasyonu'nun, 2.12.1997 tarihli şikayet dilekçesi üzerine, Kurum Raportörleri tarafından hazırlanan, 19.01.1998 tarih ve Ş.Y./2-D1-98/1 sayılı İlk İnceleme Raporunu ele alan Rekabet Kurulu, 05.02.1998 tarih ve 364-39 sayılı Karar ile 4054 sayılı Kanun'un 40/1 inci maddesi uyarınca, konuya ilişkin, önaraştırma başlatmış;

60 Önaraştırma sonucunda, Raportörlerin düzenlediği 12.5.1999 tarih ve D3/2/A.Ç.-99/2 sayılı Önaraştırma Raporunu görüşen Kurul, 20.5.1999 tarih ve 99-24/208-121 sayılı karar ile,

4054 sayılı Kanun'un 41. ve 43/1. maddeleri uyarınca;

- Pak Gıda Üretim ve Pazarlama A.Ş. (Pak Gıda),
- Lesaffre Grubuna bağlı Özmaya Sanayi A.Ş. (Özmaya) ve Safmaya Sanayi A.Ş. (Safmaya),
- Akmaya Sanayi ve Ticaret A.Ş. (Akmaya),
- Mauri Maya Sanayi A.Ş. (Maurimaya)

70

haklarında, Mezkur Kanun'un 4. maddesinin ikinci fıkrasının (a), (b) ve (c) bentlerini ihlal ettikleri gerekçesiyle soruşturma açılmasına karar vermiştir.

4054 sayılı Kanun'un 43. maddesinin 2. fıkrası uyarınca 1.06.1999 tarihinde haklarında soruşturma açıldığına dair bildirimde bulunulan ve 30 gün içinde ilk yazılı savunmalarını göndermeleri istenilen Tarafların, ilk yazılı savunmaları, 6.7.1999 - 28.7.1999 tarihleri arasında Kurum kayıtlarına intikal etmiştir.

80

Soruşturma Heyetince tamamlanan 12.11.1999 tarih ve SR/99-7 sayılı Soruşturma Raporu, Kanun'un 45. maddesinin 1. fıkrası uyarınca, Başkanlıkça Tüm Kurul Üyeleri ile İlgili Taraflara, 17.11.1999 tarihinde tebliğe çıkarılmış ve aynı maddenin ikinci fıkrası gereğince de, Taraflardan, 30 gün içinde yazılı savunmalarını göndermeleri gerektiği hususu bildirilmiştir.

Soruşturma Raporunun tebliğini takiben, Kanun'un 45. maddesinin 2. fıkrasına göre savunma sürelerinin 30 gün uzatılmasını talep eden, Kurul'ca bu istekleri kabul edilerek 30 gün ek savunma süresi tanınan, Özmaya, Safmaya, Akmaya ve Maurimaya'nın ikinci yazılı savunmaları, 17.12.1999 ve 25.1.2000 tarihleri arasında Rekabet Kurumuna ulaşmıştır.

90

Ankara Ticaret Odası'nın, yukarıda sözü edilen başvurusu üzerine, 10.2.2000 tarihinde toplanan Rekabet Kurulu, bu iddiaların, maya üreticileri hakkındaki mevcut soruşturmanın konusuyla aynı olduğu düşüncesinden hareketle mevcut soruşturma süreci içerisinde tamamlanmasına, gerekli inceleme ve delil tespiti için Soruşturma Heyetine 15 gün ek süre verilmesine, tespit edilecek yeni delillerin, mevcut bulgu ve deliller çerçevesinde ele alınmasına, sözlü savunma toplantısı yapılması halinde, Ankara Ticaret Odası'nın da bu toplantıya çağırılmasına karar vermiştir.

100 Soruşturma Heyetinin hazırladığı "Ek Yazılı Görüş"ün, Kanun'un 45. maddesinin 2. fıkrası uyarınca, Kurul Üyeleri ve Tarafalara 25.2.2000 tarihinde tebliğini takiben, Kanun'un Aynı fıkrasına göre tahkikata tabi tüm Teşebbüslerin savunma müddetlerinin uzatılması istekleri, Rekabet Kurulunca uygun görülerek her Teşebbüse 30'ar gün ek savunma süresi tanınmış olup, ilgili Teşebbüslerin "ek yazılı görüş"e karşı yazılı savunmaları 18.4.2000 ve 1.5.2000 tarihleri arasında Rekabet Kurumu kayıtlarına girmiştir.

110 Soruşturma kapsamındaki Teşebbüslerin talepleri üzerine; Rekabet Kurulu'nun 9.5.2000 tarih ve 00-17 sayılı toplantısında, yürütülen soruşturma ile ilgili olarak 21.6.2000 tarihinde sözlü savunma toplantısı yapılmasına karar verilmiş ve sözlü savunma toplantısı davetiyeleri, Kanun'un 46. maddesinin 2. fıkrası uyarınca ilgililere gönderilmiştir.

21.6.2000 tarihinde yapılan "Sözlü Savunma Toplantısı"nda, Taraflar son savunmalarını yapmışlardır.

Rekabet Kurulu, 27.6.2000 tarihinde 00-24/255-138 sayılı nihai kararını vermiş ve 28.6.2000 tarihinde bu Karar taraflara teahhüt edilmiştir.

120 Rekabet Kurulu'nun ilgili kararının iptali istemi ile Pak Gıda Üretim ve Pazarlama A.Ş. tarafından Danıştay 10. Dairesi'nde ve Özmaya San. A.Ş. tarafından Danıştay 13. Dairesi'nde açılan davalarda alınan 28.11.2002, 2000/6064 E., 2002/4541 K. ve 31.10.2002, 2000/6091 E., 2002/4115 K. tarih ve sayılı kararlar ile her iki davanın da reddine karar verilmiştir. Söz konusu red kararlarına karşı her iki taraf da temyize gitmiş ve Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu tarafından alınan 17.11.2005, 2003/572 E., 2005/2647 K. ve 17.11.2005, 2003/861 E., 2005/2646 K. tarih ve sayılı kararlar ile soruşturmayı yürüten Kurul üyesinin nihai karar toplantısına katılarak oy kullanmasının hukuka uyarlılığının bulunmadığı gerekçesiyle temyiz istemi kabul edilmiş ve Danıştay 13. ve 10. Dairesi'nin ilgili kararlarının bozulmasına karar verilmiştir. Her iki tarafın da temyiz isteminin kabul edilmesi üzerine karar düzeltme talebi, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu tarafından 19.6.2008, 2006/1172 E., 2008/1687 K. ve 19.6.2008, 2006/1171 E., 2008/1686 K. tarih ve sayılı kararlar ile reddedilmiştir.

140 Danıştay'ın iptal kararları üzerine 16.10.2008 tarih ve 08-58 sayılı Kurul toplantısında; yeniden karar alınması için gerekli ek çalışma yapılmak üzere dosya konusunun Kurul gündeminde incelemeye alınmasına oybirliği ile karar verilmiştir. Ardından, 23.10.2008 tarih ve 08-60 sayılı Kurul toplantısında dosya kapsamında talep edilen ciro bilgilerine ilişkin cevapların alınmasını takiben görüşülmek üzere konunun Kurul gündeminde incelemeye alınmasına oybirliği ile karar verilmiştir.

Kurul'un 7.11.2008 tarih ve 08-62 sayılı toplantısında, önaraştırma, soruşturmaya ait tüm savunma, ek savunma, sözlü savunma toplantısının ses kayıtlarının yazılı açılımı, raporlar, Danıştay'ın iptal kararları, tüm dosya münderecatında yer alan bilgi ve belgeler incelenerek, soruşturma

150 kapsamındaki teşebbüslerden Pak Gıda Üretim ve Pazarlama A.Ş., Özmaya San. A.Ş. ve Saf Maya San. A.Ş.'nin Akmaya San. ve Tic. A.Ş. ve Maurimaya San. A.Ş. ile birlikte uyumlu eylem sonucu bayiler arasındaki rekabeti önleyerek bayi satış fiyatlarını yükseltmek suretiyle 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal ettiklerine, bu nedenle 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesinde yer verilen ağırlaştırıcı ve hafifletici unsurlar dikkate alınarak Pak Gıda Üretim ve Pazarlama A.Ş., Özmaya San. A.Ş. ve Safmaya San. A.Ş.'nin 1998 yılı sonunda oluşan yıllık gayri safi gelirlerinin takdiren %1'i oranında para cezası ile cezalandırılması yönünde Başkan Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI ile Kurul üyeleri Dr. Mustafa ATEŞ ile İsmail Hakkı KARAKELLE'nin oylarına karşılık 160 5326 sayılı Kabahatler Kanunu uyarınca 8 yıllık zamanaşımı süresi dolduğundan idari para cezası verilmesine yer olmadığı yönünde İkinci Başkan Tuncay SONGÖR ile Kurul Üyesi Mehmet Akif ERSİN'in karşı oyları sonucunda 4054 sayılı Kanun'un 51. maddesinde belirtilen yöntemin izlenmek üzere ikinci oylamaya kalmasına oybirliği ile karar verilmiştir.

12.11.2008 ve 08-63 sayılı toplantısında yapılan ikinci oylama sonucunda Kurul nihai kararını vermiştir.

H. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞLERİ:

İlgili bilgi notunda; soruşturma sürecinde elde edilen bilgi ve belgeler ışığında, Soruşturma Raporu'nda verilen sonuçlardan farklı olarak sadece 2.7.2005 170 günlü, 5388 sayılı Kanun'la 4054 sayılı Kanun'un 10. ve 16. maddelerinde değişiklik yapılarak, 4054 sayılı Kanun'un 4. madde kapsamına giren anlaşma, uyumlu eylem ve kararların bildirilmesi zorunluluğu ve bildirim yapılmaması nedeniyle idari para cezası verilmesini öngören kurallar yürürlükten kaldırıldığından, yeni hukuki duruma göre alınacak kararda, eski karardan farklı olarak, teşebbüslere bayilik sözleşmelerini bildirmemelerinden dolayı herhangi bir ceza uygulamasına gidilmemesi gerektiği ve diğer hükümlerde herhangi bir değişikliğe gidilmesine gerek olmadığı ifade edilmektedir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. İlgili Pazar

I.1.1. İlgili Ürün Pazarı

Şikayet konusunun ekmek mayası olması, şikayet edilen teşebbüsler Pak Gıda, Özmaya, Safmaya, Maurimaya ve Akmaya'nın başlıca faaliyet alanlarının ekmek mayası üretimi ve dağıtımını olduğu dikkate alınarak, ilgili ürün pazarı "ekmek mayası" olarak belirlenmiştir¹.

I.1.2. İlgili Coğrafi Pazar

190 Dosya konusu teşebbüslerin ürettikleri ürünleri tüm Türkiye'ye ulaştırma kapasitelerinin bulunması ve satışlarını tüm Türkiye çapında gerçekleştirmeleri nedeniyle ilgili coğrafi pazar olarak "Türkiye Cumhuriyeti Sınırları" kabul edilmiştir.

¹ Fırımlar ekmek üretiminde genellikle yaşmaya kullanılmaktadırlar. Dolayısıyla, kararda "ekmek mayası" ya da kısaca "maya" olarak ifade edilen maya çeşidi yaşmayadır.

I.2. Bayi Satış Fiyatlarının Yükseltilmesine İlişkin Olarak Yapılan Tespitler

Soruşturmaya Taraf olan Teşebbüsler, üretimini yaptıkları ekmeğin mayasının dağıtımını, bayiler aracılığı ile gerçekleştirmektedirler. Satış yaptıkları bölgelerde bulunan il'lerin tüketim kapasitelerine göre, herhangi bir üretici firma, bazı il'lere birden fazla bayi tahsis edebilmektedir. Ancak, büyük şehirlerin dışındaki birçok il'e genellikle bir bayi atanmakta veya bir bayi, birden fazla il'den sorumlu olmaktadır.

200

Üretici teşebbüslerden bağımsız olarak faaliyetlerini sürdüren bayiler, gerçekleştirmiş oldukları dağıtım hizmetinin karşılığı olarak, üretici firmalardan belli oranda iskonto almakta ve mayayı tüketici konumundaki fırınlara ulaştırmaktadırlar. Bayilerin mayayı fırınlara satış fiyatı, öncelikle üretici firmalardan alış fiyatlarına bağlı olmakla birlikte, bayilerin satış fiyatlarına asıl yön veren unsur, bayinin faaliyet gösterdiği bölgedeki rakip bayiler arasındaki rekabet sonucu oluşan fiyattır.

210

Bazı durumlarda bölgesel olarak bir ildeki bayiler arasındaki rekabet olabildiğince artmakta ve bayinin satış fiyatı alış fiyatının çok alt seviyelerine inebilmektedir. Bayi satış fiyatlarının bu şekilde düşmesi bayilerden çok üretici konumundaki teşebbüslere zarar vermektedir. Zira, üretici teşebbüsler bayi satış fiyatlarının aşırı şekilde düşmesi karşısında duyarsız kalamamaktadır. Diğer bölgelerdeki cari fiyatlara göre normal fiyata aldıkları mayayı kendi bölgelerindeki rekabet nedeniyle öngörülen fiyat üzerinden fırınlara satamadıklarını belirten bayiler, üretici firmalara "hizmet faturası - iade faturası" adı altında faturalar keserek, rekabet nedeniyle uğradıkları zararları üretici teşebbüslere yansıtmaktadırlar.

220

Yapılan incelemeler sırasında, bölgesel olarak bayiler arasındaki rekabet sonucu bayi satış fiyatlarının düşmesini önlemek ve düşük seyreden bayi satış fiyatlarını yükseltmek üzere, bayi toplantıları ve görüşmeler yapıldığı tespit edilmiştir. Bu toplantılara söz konusu ilde faaliyet gösteren rakip bayilerin yanısıra, ünvanları "satış sorumlusu", "satış temsilcisi", "bölge sorumlusu" veya "bölge müdürü" olan ve o bölgedeki her türlü faaliyetten sorumlu olan üretici firma elemanları da katılmaktadır. Düşük seyreden bayi satış fiyatlarından bayilerden daha çok üretici firmaların zarar gördüğü dikkate alındığında, üretici firmaların bölge sorumluları vasıtasıyla bayi satış fiyatlarını yükseltme çabalarının nedeni açıkça anlaşılmaktadır.

230

Bayi satış fiyatlarını yükseltmeye yönelik olarak yapılan ve bölge sorumlularının aktif rol aldığı toplantılara ilişkin elde edilen tespitlere aşağıda yer verilmiştir.

1. Pak Gıda Satış Temsilcisi S.D.'den Pak Gıda Ürün Müdürü H.E.'ye Karadeniz bölgesine ilişkin olarak gönderilen 3.4.1999 tarihli yazıda şu ifadelere yer verilmiştir.

240

"...Safmaya'nın değişken fiyat politikasına karşı biz de fiyata etki eden promosyonlar yapmaktayız (Soğutucu dolap, cep telefonu, 8 koli mayaya 1 radyo-teyp, 5 koli mayaya 1 telefon vb. bağlantılar). 10.03.99 tarihi itibarıyla rakip firma temsilcisi Faruk Şenel ile yapılan görüşmeler neticesinde bu tip promosyonların durdurulması rakibinde düşük fiyatlı

250 bağlantı yapmaması konusunda anlaşmaya varılmıştır. Fakat ilerleyen günlerde Stad Fırını ve Tadsan Ekm. Fırınlarına mayayı kendilerinden alma koşulu ile bedelsiz ekmek kasası teklifleri olmuştur. Konu ile ilgili olarak rakip firma temsilcisi ile yapılan görüşmede bayimiz C.Ş.'nin el altından promosyon uygulamalarının devam ettiği ve Safmaya'nın anti-propagandasını yaptığı iddialarında bulunulmuştur (Daha sonrasında firma ve marka kötülemek konusunda C.Ş. ile İ.İ. arasında bir telefon görüşmesinin olduğu öğrenilmiştir)..."

2. Lesaffre Satış Müdür Yardımcısı O.P. tarafından Erzurum pazarına ilişkin olarak 7.10.1999 tarihinde hazırlanan ve Satış Müdürü H.Ş.B. ve Ticaret Müdürü İ.İ.'ye gönderilen raporda şu ifadeler yer almaktadır:

"VI. PAZARDAKİ FİYAT DURUMU

260 Erzurum ve çevre pazarının 4.800.000 TL/koli'ye oturması için BM'ler (Bölge müfettişi) bazında yapılan toplantıdan olumlu bir sonuç çıkmamıştır. Ö+S (Özmaya+Safmaya) olarak halen satış fiyatımız 4.000.000 TL/Koli'dir. Pak ve Has'ın fiyatları 3.600.000 TL/Koli ile 4.000.000 TL/Koli arasındadır. Ancak ağırlıklı olarak 4.000.000TL/Koli'dir. Toplantıda 4.800.000 TL/Koli'ye geçilmesi konusunda en büyük pürüz Pak'tan kaynaklanmıştır. Bence buradaki en büyük etkende Pak'ın geçtiğimiz ay Ö+S+ Has'a pazar kaybetmesidir."

Lesaffre Doğu Bölge Müfettişi M.C.Ö. tarafından Erzurum piyasasına ilişkin olarak 14.10.1999 tarihinde hazırlanan raporda ise şu ifadelere yer verilmiştir:

"Fiyat İle (İlgili) Görüşmeler

270 1) Fiyat ile ilgili ilk görüşme bayiler arasında oldu. Bu tarih 20.9.1999'dur. Çıkan sonuç 4.800.000 TL/kg'a geçelim. Fiyata geçme konusunu gün olarak belirleyememişlerdir. Bu toplantıdan Remzi Bey (R.K., Özmaya Erzurum bayisi) siz uygulamaz iseniz ben hiç uygulamayacağım demiştir.

2) 24.9.1999'da Has Bayisi Suat Bey (S.U., Hasmaya Erzurum bayisi) telefon ile beni aradı. Biz görüşme yaptık fakat Remzi Bey fiyata geçmiyor ve geçmeyeceğini (söylemiştir) dedi.

280 3) 29.9.1999'da Pak Böl.Sor. İbrahim (İ.K., Pak Gıda Bölge Sorumlusu) aradı. Erzincan ve Erzurum için fiyat konusunda görüşmek istediğini ve biraraya gelmemiz gerektiğini söyledi. Verdiğim cevap 5.10.1999'da Erzurum'da olacağımı belirttim.

4) 5.10.1999 akşamı 6.10.1999 gündüz Has bayi Suat bey Pak Böl. Sorumlusu İbrahim ile görüşmem oldu. Buradaki konu önce piyasadaki 3.600.000 fiyatın kalkması. İlk etapta 4.000.0000 TL/koli fiyat uygulanmalı. 10-15 gün sonra 4.800.000 fiyat uygulanacak idi. Pak'ın Ereksan'a uyguladığı 3.600.000 fiyatı da kaldırmak için bu guruba 4.000.000 TL uygulanacak. Ay sonunda aradaki fark bu guruba Pakmaya tarafından maya veya katkı olarak ödeme yapılması planlandı.

290 06.10.99 akşamı bir araya (bayiler) gelecekler. Günü belirleyeceklerdi. Öz, Saf ve Has bayileri geldi Pak bayisi de sorumlusu da gelmedi. Benim burada açtığım konu Saf-Öz olarak biz zaten 4.000.000 TL'yi uyguluyoruz. Sizin yani Has ve Pak'ın kendi fiyatlarını düzeltmelerini belirttim.

5) 7.10.99'da Pak Böl.Sor. İbrahim telefon ile beni aradı ve görüşülen konularda anlaştıklarını 3.600.000 fiyatı kaldırıp 4.000.000 TL'yi uygulayacaklarını belirtti. 8.10.99'da uygulama tarihi olacaktı.

6) 8.10.99'da bayilerimi aradım. Durumu sordum. Pak'ın ve Has'ın 4.000.000 TL fiyatı uygulamadıklarını öğrendim.

7) 9.10.99'da Has Bayi ile ve Pak'tan İbrahim ile görüşme yaptım. Telefon ile aldığım bilgi Has Pakmaya'nın Bel.Ek.Fab.sına 3.600.000 teklif vermiş. Pakmaya da buna karşılık 3.600.000'e devam etmiş. Böyle bir problemden dolayı yine en başa dönerek aynı durumda devam ediyor."

300

3. 29.12.1998 tarihinde bir Pak Gıda yetkilisi tarafından gönderildiği anlaşılan "fiyat istikrarsızlığı" konulu faks metninde şu ifadelere yer verilmiştir:

"EDREMİT FİYAT

ÖZMAYA 400.000 TL/KG

MAURİ 250.000 TL/KG

HASMAYA 250.000 TL/KG

PAKMAYA 380.000 TL/KG

310

Rakipler fiyat dekleresi yapmış ancak Pakmaya koli'de 200.000 TL indirim yaparak fırınları elinde tutuyor.

Hasmaya: Mauri düşük fiyatla maya verdiği için geçmeyeceğini tekrarlamış ve Mauri geçtiği gün Hasmaya da doğru fiyattan satacağını belirtmiştir.

Balıkesir'de Pakmaya ofisinde Mauri ST'si (satış temsilcisi) ve bayisi, Safmaya bayimiz ve Hasmaya bayileri ile doğru fiyata geçilmesi konusunda bayiler ikna edilmiştir.

29/12/98 günü Körfez'e servisi olan Mauri tüm fırınlara 400.000 TL/KG'a geçtiğini deklere edecek ve Hasmaya tespit ettikten sonra 31/12/98 günü

320

Körfez servisine çıkan Hasmaya da 400.000 TL/KG dekleresini yapacak

28/12/98 akşamı Pakmaya yetkilisi telefon ile bulunarak Edremit bayisinin doğru fiyata geçmesi konusunda hem fikir olduğunu belirtildi ve Pakmaya yetkilisi de bayisini arayarak doğru fiyata geçmesi konusunda bayisine bilgi vereceğini belirtmiştir...

Yapılan toplantı sonucunda herkesin doğru fiyata geçmesi halinde pazarda problem olmayacaktır. Bu pazarı 31/12/98 e kadar takip edip gelişmeleri izlemek durumundayız..."

4. 11.3.1998 tarihli Lesaffre Bölge Müfettişi T.Ö.'den Satış Müdürü H.Ş.B.'ye gönderilen "bölgemdeki fiyat geçişleri" konulu raporda Kırşehir ve Aksaray pazarlarına ilişkin olarak şu ifadeler yer almaktadır:

330

"...2.KIRŞEHİR: Pakmaya EF (eski fiyatla) satmaya devam ediyor. Ak Maya 12.03.98'de yeni fiyata geçeceğini söylemiş (Bayimiz Süleyman Bey, 325.000TL/kg den satıyor. Bayimiz yeni fiyat geçişinden rahatsız değil.)...

5.AKSARAY: Pak ve Ak çeşitli oyunlar yaparak yeni fiyata geçmiyorlar. Hala 225.000 TL/kg'den maya satılıyor. Bayimiz de 05.03.1998'de yeni fiyata geçtiğini (Diğer mayacılar ile sözleşip) fırınlara söylemesine rağmen, PAK ve AK'ın yeni fiyata geçmemesinden dolayı EF (eski fiyatla) maya satmaktadır. Pakmaya satışından dolayı Aksaray'daki fiyat geçişinin gecikmesine göz yummaktadır. Ben konuyu Pak yetkilisi Sabri Bey'le (S.Ş., Pak Gıda Bölge Sorumlusu) görüştüğümde "beraber Aksaray'a

340

giderek sorunu çözelim" dedi. Akmaya da 14.03.98'de 243.750TL/kg'a geçeceğini belirtiyor imiş... 12.03.98'de Pak'tan Sabri Bey ile Aksaray'a gidip, durumu düzeltmeyi planlıyorum."

5. Lesaffre Bölge Müfettişi T.Ö. tarafından hazırlanan 18.3.1998 tarihli raporda, maya üreticilerinin Ankara'daki faaliyetlerine ilişkin olarak aşağıdaki hususlar belirtilmiştir:

- 350 *"Pakmaya: Fiyatın %100'ünü 250.000 TL/kg'a çekti. Fırınlara atak yapmıyor (Bağlantı gibi).
Maurimaya: 250.000 TL/kg'ı hiç 325.000 TL/kg'a çekmedi. Bayisi Emin Bey beni arayarak fiyatı çekelim der.
Mirgün Bey (M.Ü., Maurimaya Ankara Bölge Müdürü) şehir dışında imiş. Nerede olduğunu söylemediler. Bandırmada da olabilir.
Akmaya: Bölge yetkilisi Yusuf Bey (Y.K., Akmaya Bölge Sorumlusu) 17.03.98'de bayimiz M.E.'yi (M.E.,Safmaya Ankara bayisi) ziyaret etmiş. Fiyatı neden düşürdüğünü sorarmış. Ben görüşemedim....
Görüşlerim:*
- 360 *Ankara'da Lesaffre alışıl gelmişin dışında hareket edince rakipler bayağı şaşırıldı. Suçlu olduklarından mı bilmem pek tepki göstermediler. Pak, Ak ve Mauri usulen de olsa yeni fiyata geçmek ister görünürler. Bu haftanın sonu (21.3.98) veya 13. haftanın başı (30.3.98) rakip firmaların yetkilileri ile yeni fiyat için görüşme planlıyorum (Uygun görürseniz). 13. hafta yeni fiyata geçileceğini %80 tahmin ediyorum."*

6. Safmaya'dan bayi A.B.'ye 8.12.1998 tarihinde gönderilen yazıda, bayi satış fiyatlarına ilişkin olarak şu ifadelere yer verilmiştir.

- 370 *"Değerli Bayimiz,
Bilgimiz dışında Zeytinburnu'nda bulunan bir grup fırıncıya yapılan indirimli maya satışınızın 9/12/1998 tarihinden itibaren istisnasız durdurulması zorunludur. Bu hususta alınan kararı uygulamanız gerekmektedir.
Bölgenizde bulunan tüm fırıncılara 325.000 TL/KG olan doğru fiyat ile satışınızı yapmanız istenmektedir. Bağlantı vs gibi satış yöntemi kullanarak satış uygulamasına tüm bayilerimiz gibi özen gösterilmelidir.
Siz de konuyu ve şirket kararımızı anlayışla karşılayacağınızı temenni eder, işleriniz de başarılar dileriz."*

- 380 13.1.1999 tarihinde Le Saffre personeli İ.T. tarafından Adana bayisi Başak Ticaret hakkında hazırlanan yazıda şu ifadelere yer verilmiştir:

*"Bana göre Adana Başak Tic. Ekm. Fab.larına uyguladığı iskontoların kalkmaması halinde Canmaya ve Pakmaya iskontolu satışa başlayacaklarını bu yüzden Adana'da maya rekabetinin her an başlayabileceği görüşündeyim.
Bu yüzden Başak Tic. iskontolu satışı kaldırması veya gizli olarak yapması gerekmektedir. Bunun için bu konunun 15/1/99'a kadar çözülmesi gerekiyor. Bayram tatilinden faydalanıp Can bayisi rekabet başlatabilir."*

390

Lesaffre personeli tarafından Kilis bayisine ilişkin olarak hazırlanan 11.3.1998 tarihli analiz raporunda, Kilis pazarına ilişkin bilgiler ve bayinin gelir ve giderleri verilmiştir. Yazının devamında şu ifadelere yer verilmiştir:

"...Bayimiz Mis, Günay Ekm. Fab. verdiğimiz normal bayi kar %50'sini beğenmemekte, %100 karını istemekte. Belediyede de %13'ünün de şirket tarafından karşılanmasını istemektedir. Bana göre, Belediye'de %8 diğer (Mis ve Günay %50) destek verilmesi uygun. Çünkü bayimiz rekabetin önlenmesinde fazla çabası yok. Kilisteki rekabetin önlenmesi için bayimiz normal kar edemez ise rekabeti önlemek için çaba sarfedebilir..."

400

Lesaffre Bölge müfettişi A.E.'den Maya Satış Müdürü H.Ş.B'ye 5.2.1999 tarihinde gönderilen yazıda, Van Özmaya bayisinin satış fiyatlarına ilişkin olarak aşağıdaki ifadeler yer almıştır:

"...Bayimize mevcut anlaşmalı fırınları hariç diğer satışlarının 400.000 TL/kg.'dan aşağı kesinlikle satmaması bildirildi. Bayimiz de buna uyacağını belirtti..."

410

7. Pak Gıda Güney Marmara Bölge Sorumlusu Ö.Ö. tarafından 4.5.1999 tarihinde H.E.'ye çekilen faks metninde, Güney Marmara Bölgesi'nde maya satışlarına ilişkin olarak şu ifadelere yer verilmiştir.

"1.Bursa: Bayilerimiz 4.000.000-4.800.000 TL. (Peşin-Vadeli) satış yapmakta. Maurimaya 3.900.000-4.300.000, Hasmaya ve Canmaya 3.550.000-4.800.000, Özmaya 3.700.000-4.800.000, Safmaya 3.700.000-4.800.000 TL. satılmakta. Bursa merkezde rakiplerle anlaşmaya varılmıştır. Fiyatlar kademeli olarak yükseltilecek..."

420

8. Özmaya'da tespit edilen, değişik illerdeki maya satışlarına ilişkin İngilizce olarak hazırlanan raporun Türkçe karşılığı şu şekildedir:

"AYDIN 9/6/97'deki toplantıdan sonra Can, Öz ve Mauri, 10/6/97'de yeni fiyatları uygulamaya başladılar. Pak yeni fiyatlar üzerinden %10 peşin iskontosuna merkezde devam ediyor..."

430

9. Lesaffre Ege Bölge Müfettişi F.K. tarafından H.Ş.B'ye gönderilen 10.3.1998 tarihli yazıda Ege Bölgesindeki fiyat hareketlerine ilişkin olarak aşağıdaki hususlar belirtilmiştir.

"II. Bölge 325.000 TL/kg uygulama durumları

Denizli: Rakip maya bayileri ile görüşüldü. 11.3.1998'den itibaren 325.000 TL/kg geçilecek (Rakip maya bayilerini rahatsız etmeyecek şekilde bağlantı olabilecek).

Burdur: Maurimaya, Pakmaya bayi geçmemesi sebebi ile yeni fiyat uygulayamadığını belirtiyor. Özmaya bayi'de eski fiyat devam ediyor.

Muğla: Maurimaya, Muğla pazarından 10.3.1998 tarihi itibari ile y.fiyata (yeni fiyata) geçtiğini belirtiyor (Ancak bağlantıları mevcut). Fırınlardan zamma tepki var. bağlantı talepleri geliyor. Öz ve Safmaya için. Özmaya ve Safmaya yeni fiyata geçmiştir. Bariz bir rahatsızlık yok.

440 *Manavgat: Mauri 10.3.1998 itibari ile yeni fiata geçtiğini belirtiyor. Bağlantılar olduğunu ancak piyasaya rahatsızlık vermeyeceğini söylüyor. Manavgat Özmaya yeni fiata geçti..."*

Yazının devamında Denizli piyasasına ilişkin olarak, Safmaya, Pak Gıda, Maurimaya ve Canmaya (Akmaya) bayileri arasında görüşme yapıldığı ve 11.3.1998 Çarşamba günü 325.000 TL/kg. fiyatın uygulanacağı hususu tekrarlanmıştır.

450 **10.** Lesaffre Doğu Bölge Müfettişi M.C.Ö. tarafından Satış Müdür Yardımcısı O.P.'ye 8.2.1999 tarihinde gönderilen yazıda, bir fırınla yapılan görüşmeye ilişkin olarak aşağıdaki hususlar belirtilmiştir:

"... Bayi ile Cumartesi Kağızman'da iken telefonla görüşme yaptık. Benimle telefonla görüşür iken fırıncıya Kars Pakmaya'yı arattırdık. Pakmaya'nın cevabı bize öyle bir bilgi gelmediği, mayasının fiyatının 3.250.000 TL/koli olduğunu cevap olarak verdi. 4.800.000 TL/koli fiyatımızı ben de telefonda söyledim. Fırından aldığım cevap 4.800.000 TL/kg. diyorsanız Pakmaya'dan isterim 3.250.000 TL/kg.'dan alabilirim demiştir."

460 **11.** 16.3.1998 tarihli Lesaffre Doğu Bölge Müfettişi M.C.Ö. imzalı Siverek'ten gönderilen yazıda şu ifadeler yer almaktadır:

"Pakmaya ile yaptığım görüşmede fiyat indiriminin Has Maya'dan kaynaklandığını Özmaya hangi fiyattan satar ise buna uyacağını belirtiyor. Önceden de diyaloglu satışları mevcuttur. Hasmaya ile yaptığım görüşmede 3.000.000.TL/Kg'den satmaya devam edeceğini fırıncıya meslektaşı olduğu için jest yaptığını düşünmekte. Bu fiyatının devam edeceğini de üstüne basarak belirtiyor... Pak maya'dan dolayı problemimiz yok biz ne uyguluyor isek o bize uyuyor..."

470 **12.** 3.8.1998 tarihli Lesaffre Doğu Bölge Müfettişi M.C.Ö.'den Maya Satış Müdürü H.Ş. B'ye gönderilen "yeni fiyat geçişindeki bölge durumları yazısında şunlar belirtilmiştir:

"Erzurum: Has bayisi Suat bey şu an Erzurum dışında olduğundan Remzi bey (R.K., Özmaya Erzurum bayi) ve Pak bayisi has bayisini bekliyorlar...Pak bayinin Remzi beye söylediği 2 haftalık zamsız mayası olduğunu şayet Has geçmez ise iki hafta eski fiyattan satabileceğidir. Remzi beyden bu konuda her zaman olduğu gibi öncülük yaparak bir an önce yeni fiyat uygulamasına başlaması gerektiğini belirttim. Çarşamba günü Has bayisi ile birlikte görüşüp yeni fiyat uygulamasına başlamayı planlıyorlar... Van: Pak maya bugün de dahil olmak üzere eski fiyatlı satışına devam ediyor. Can maya önceki dönemde olduğu gibi bağlantılı maya satmaya çalışıyor. Fikret beyle sıkı diyalogla görüşüyoruz. Ayrıca bayiler de kendi aralarında görüşme yapacaklar sonucunu öğreneceğim..."

480

13. 5.2.1999 tarihinde Lesaffre Satış Müdürü H.Ş.B.'den Ticaret Müdürü İ.İ. ve Genel Müdür J.J.B.'ya İzmir pazarına ilişkin olarak gönderilen yazının Türkçe karşılığı aşağıdaki gibidir:

"Bugün toplamış olduğum haberleri aktarmak istiyorum.

1) HK (H.K., Özmaya İzmir bayi) Mauri Bölge Müdürü Suphi Bey'le (S.N., Maurimaya Bölge Müdürü) kontakt kurmuştur. Suphi Bey Pak'ın belirsiz durumu nedeniyle kendilerinin normal fiyatı uygulamalarının mümkün olmadığını belirtmiştir.

2) HK Mauri bayisi ile dün gece kontakt kurdu. Bayinin normal fiyat uygulamasına ilişkin bilgisi yok. Bayinin yorumu oldukça ilginç: 400.000 TL/kg fiyatı üzerinden komisyon almaları nedeniyle, ürünün kaçtan satıldığının Kendileri için önemli olmadığını belirtmekte..."

14. Akmaya İç Anadolu Bölge Temsilcisi Y.K. tarafından 19.8.1997 tarihinde Genel Müdür G.E.'ye gönderilen yazıda, Kayseri'de maya satışlarına ilişkin olarak şu ifadelere yer verilmiştir.

"12 Ağustos / 19 Ağustos tarihleri arasında Kayseri bayimizin maya satış miktarı ve satış fiyatları aşağıya çıkartılmıştır.

ŞEHİR İÇİ SERVİSİ: KOLİ / HAFTA

680 KOLİ – 1.675.000 TL.

160 KOLİ – 1.775.000 TL.

40 KOLİ – 1.875.000 TL.

İLÇE SERVİSLERİ TOPLAMI: KOLİ / HAFTA

270 KOLİ – 1.675.000 TL.

50 KOLİ – 1.750.000 TL.

Bu satışlara Canmaya ve Hasmaya markaları dahildir.

15 Ağustos günü Pakmaya-Safmaya ve Canmaya bayileri fiyatın listeye çekilmesi ve pazar payında uzlaşma sağlamak amacıyla biraraya gelmişlerdir. Safmaya'nın ve Özmaya'nın bayileri satış oranlarının düşük olduğunu ve artış sağlamak için fiyat kırıklarını ifade etmişler ve anlaşma sağlamak mümkün olmamıştır. Bayimiz müşteri ve satış kaybetmemek için rakip firmaların her türlü fiyat indirimine ve vadeli satışına uyum sağlamakta ve satışını kaybetmemektedir.

Gereğini bilgilerinize arz ederim. Saygılarımla."

Akmaya Satış temsilcisi Y.K.'nin Genel Müdür G.E'ye gönderdiği 31.7.1997, 26.8.1997, 1.9.1997, 8.9.1997, 22.9.1997, 6.10.1997 ve 22.10.1997 tarihli raporlar da benzer niteliktedir.

15. Ankara piyasası hakkında hazırlanan raporda şu ifadelere yer verilmiştir.

"... B. MAURİ: Şu anda fiyatlara uyuyor, bugünkü toplantıyı en çok arzulanlardan. "Piyasanın düzelmesini istiyorum" edebiyatı yapıyor..."

Yukarıda yer verilen belgelerden de görüldüğü üzere, bölgesel olarak düşük seyreden bayi satış fiyatlarını yükseltmeye yönelik olarak üretici teşebbüsler

uyumlu eylem halindedirler. Bayiler arasındaki fiyat rekabetini engellemek amacıyla, bölge sorumluları vasıtasıyla maya üreticilerinin içerisinde buldukları bu uyumlu eylemler, 4054 sayılı Kanunun 4. maddesinin (a) bendi kapsamında.

I.3. Bayi Satış Fiyatlarının Üretici Teşebbüslerce Yükseltilmeye Çalışıldığına İlişkin Tespitlere Yönelik Savunmalar

Bayiler arasındaki fiyat rekabetinin, soruşturmaya taraf olan teşebbüsler tarafından engellendiği iddiasına ilişkin olarak, mezkur teşebbüslerin savunmalarında;

- üretici firmalar ile bayiler arasındaki mevcut ilişkilerin, bu tip bir iddianın ileri sürülmesini olanaksız kıldığı, bayilerin üretici firmalardan tamamen bağımsız teşebbüsler olduğu,
- genellikle tanıdık ve hatta akraba olan maya bayilerinin zaman zaman yapmış oldukları toplantılardan üretici teşebbüslerin sorumlu tutulamayacağı,
- çıkar çatışması içerisinde buldukları bayileri, üretici firmaların kontrol etmesinin mümkün olmadığı ve bayilerin üretici firmalar karşısında güçlü konumda olduğu,
- üretici firmaların, bayilerin satış fiyatlarını takip etmesinin bir zorunluluk olduğu, zira bayilere vadeli satış yapmaları nedeniyle satış fiyatlarını çok düşüren bayilerden üretici firmaların tahsilat yapmasının güçleştiği,
- bayilere satış yapıldıktan sonra dahi bayinin iade faturaları ile indirimler talep etmesini engellemek isteyen ve alacaklarını tahsil etme kaygısı taşıyan teşebbüslerin, bu eylemlerinin, rekabet ihlali olarak değerlendirilemeyeceği,
- indirimli maya satan Safmaya Zeytinburnu bayisinin (A. B.) bu tip indirimli satışları durdurması konusunda uyarılmasının nedeninin, bayinin Safmaya'ya olan ödemelerinde yaşanacak muhtemel problemleri engellemek olduğu,
- bayi satış fiyatlarının uyumlu eylem sonucu yükseltildiği hususuna ilişkin olarak soruşturma raporunda kullanılan belgelerin, devamlılık ve genellik taşımayan, ülkenin kısıtlı bir bölümünü ilgilendiren, arızı nitelikte olan ve maya üreticilerinin kontrol ve talimatını yansıtmayan yazılar olduğu,
- Delil olarak kullanılan bu yazıları düzenleyen kişilerin üretici teşebbüsleri temsil ve ilzama yetkili olmadıkları,
- Bayi fiyatlarının yükseltilmesine yönelik yapılan toplantılardan herhangi bir neticenin çıkmadığı ve bayiler arasındaki rekabetin yine devam ettiğinin soruşturma raporunda yer verilen belgelerden anlaşıldığı,
- bayi toplantılarına katılan satış elemanlarının görevinin bayilerden sipariş toplamak olduğu ve satış elemanlarının bayileri birarada bulabileceği bir ortama girmesinin ve satış artırma çabası içerisinde bulunmasının rekabet ihlali olarak görülmemesi gerektiği,

ifade edilmekte olup, özetle; üretici teşebbüslerden bağımsız olarak faaliyet gösteren bayilerin eylemlerinden, üretici teşebbüslerin sorumlu tutulmasının sözkonusu olamayacağı iddia ve ileri sürülmektedir.

I.4. Bayi Fiyatlarının Üretici Teşebbüslerce Yükseltilmeye Çalışıldığına Yönelik Değerlendirmeler

590 Soruşturmaya Taraf olan Teşebbüslerde tespit edilen belgeler, ilgili bölümde belirtildiği üzere, bayi satış fiyatlarını yükseltmeye yönelik olarak, üreticilerin bölge sorumlularının öncülük ve koordinasyonu ile rakip bayilerin toplantılar yaptıklarını, bölge sorumlularının rakip firma yetkilileriyle görüşmelerini ve bu görüşmeler sonucunda uygulanacak bayi fiyatlarına ilişkin olarak bazı planların yapıldığını ve bu planların tatbik edildiğini göstermektedir.

600 Pak Gıda Satış Temsilcisi S.D.'den Pak Gıda Ürün Müdürü H.E.'ye gönderilen 3.4.1999 tarihli yazıdan, Lesaffre Karadeniz Bölge Sorumlusu F.Ş. ile Pak Gıda Satış Temsilcisi S.D. arasında 10.3.1999 tarihinde yapılan görüşme sonucunda promosyonların durdurulması ve bayi fiyatlarının düşürülmemesi konusunda mutabakata varıldığı anlaşılmaktadır.

610 Lesaffre Satış Müdür Yardımcısı O.P. tarafından Erzurum pazarına ilişkin olarak hazırlanan ve Satış Müdürü H.Ş.B ve Ticaret Müdürü İ.İ.'ye gönderilen rapor da, maya üreticilerinin bayi satış fiyatları konusunda uyumlu eylem halinde olduklarını ortaya koymaktadır. 7.10.1999 tarihli yazıda, Erzurum ve çevre pazarda fiyatların 4.800.000 TL/koli'ye oturması için maya üreticilerinin bölge müfettişi düzeyindeki yetkililerinin katıldığı bir toplantıdan bahsedilmektedir. Pak Gıda'nın toplantı öncesinde Lesaffre ve Akmaya lehine pazar kaybetmesi, yapılan toplantıdan mutabakatın çıkmamasına neden olmuştur.

620 Erzurum pazarına ilişkin olarak rakip bölge müfettişlerinin yapmış oldukları toplantıda maya üreticileri aradıkları mutabakatı sağlayamamalarına rağmen bayi satış fiyatlarını yükseltmeye yönelik toplantılara Erzurum'da devam etmişlerdir. 14.10.1999 tarihli rapordan da anlaşılacağı üzere, Pak Gıda Bölge Sorumlusu İ.K., 29.9.1999 tarihinde Lesaffre Doğu Bölge Müfettişi M.C.Ö.'yü aramış ve Erzurum ve Erzincan illerindeki maya fiyatlarını görüşmek üzere biraraya gelmeleri gerektiğini söylemiştir. Bunun üzerine Lesaffre Doğu Bölge Müfettişi 05.10.1999 ve 06.10.1999 tarihlerinde Hasmaya Erzurum Bayi ve Pak Gıda Bölge Sorumlusu ile görüşmüştür. Yapılan görüşmelerde ilk olarak piyasada 3.600.000 TL/koli fiyatın kalkması, onun yerine 4.000.000 TL/koli fiyatının uygulamaya sokulması ve 10-15 gün sonra da 4.800.000 TL/koli fiyatının uygulanması konusunda mutabakata varılmıştır. Yapılan görüşmede ayrıca fiyat geçişlerinin tarihlerini belirlemek üzere 06.10.1999 tarihinde bayilerin biraraya gelmesi kararlaştırılmıştır. 06.10.1999 tarihinde yapılan toplantıda 4.000.000 TL/koli'yi uygulama konusu görüşülmüş ve bu fiyatı uygulama tarihi olarak 8.10.1999 belirlenmiştir. 8.10.1999 tarihinde Lesaffre Doğu Bölge Müfettişi bayileri aradığında Pak Gıda ve Akmaya'nın kararlaştırılan aksine 4.000.000 TL/koli fiyatını uygulamadığını öğrenmiştir. 9.10.1999 tarihinde Lesaffre Doğu Bölge Müfettişi, Akmaya bayi ve Pak Gıda Bölge Sorumlusu ile görüşmüş ve Pak Gıda'nın mal verdiği bir müşteriye Akmaya tarafından fiyat teklifi verilmesi nedeniyle varılan mutabakatın hayata geçirilemediğini öğrenmiştir.

Pak Gıda yetkilisi tarafından hazırlanan başka bir raporda da, 28.12.1998 tarihinde Balıkesir Pak Gıda ofisinde yapılan bir toplantıdan bahsedilmektedir. Toplantıya Maurimaya Satış Temsilcisi, Maurimaya bayisi, Safmaya bayisi ve

640 Akmaya bayisi katılmıştır. Fiyatların yükseltilmesi konusunda bayilerin ikna edildiği toplantıda fiyatların ne şekilde yükseltileceğine ilişkin olarak da bir plan yapılmıştır. Bu plan uyarınca, 29.12.1998 tarihinde Körfez'e servisi olan Maurimaya tüm fırınlara 400.000 TL/kg fiyatına geçtiğini deklare edecek, bu durumu tespit etmesinin ardından Akmaya da 31.12.1998 tarihinde 400.000 TL/kg fiyatını müşterilerine deklare edecektir. Toplantının yapıldığı akşam Pak Gıda yetkilisi de telefonla aranmış ve fiyatların yükseltilmesi konusunda onun da onayı alınmıştır. Pak Gıda yetkilisi, bayisini arayarak fiyatın yükseltilmesi konusunda bilgi vereceğini belirtmiştir.

650 Balıkesir Pak Gıda ofisinde yapılan toplantıya, satış temsilcisinin katılma nedenini, Maurimaya, Balıkesir Fırıncılar Odası Başkanı'nın aynı zamanda bir rakip firmanın bayisi olduğu ve fırınların kendisinden maya almalarını sağlamak üzere bu konumunu kötüye kullandığı duyularının gerçeği yansıtıp yansıtmadığını kontrol etmek olarak açıklamaktadır. Belgenin içeriğinden Maurimaya satış temsilcisinin toplantıya bu amaçla katıldığı anlaşılmamaktadır. Aksine, bayi satış fiyatlarını yükseltmek üzere toplantı sonunda ortaya çıkan ayrıntılı planın hazırlanmasında satış temsilcisi de görev almıştır.

660 Lesaffre Bölge müfettişi T.Ö. tarafından Satış Müdürü H.Ş.B.'ye gönderilen 11.3.1998 tarihli yazıda da, Pak Gıda ve Akmaya'nın "Aksaray'da çeşitli oyunlar yaparak yeni fiyata geçemedikleri" belirtilmekte ve Lesaffre Bölge müfettişi T.Ö. ile Pak Gıda Bölge Sorumlusu S.Ş.'nin bu sorunu çözmek için 12.3.1998 tarihinde Aksaray'a gideceklerine işaret edilmektedir.

Ankara piyasasına ilişkin olarak Lesaffre Bölge Müfettişi T.Ö. tarafından hazırlanan 18.3.1998 tarihli yazıda, Ankara ilinde Lesaffre'in fiyat düşürmesi karşısında Akmaya Bölge sorumlusu Y.K.'nin Safmaya Ankara bayisini arayarak fiyatı neden indirdiğini sorduğu ifade edilmektedir. Genellikle indirimli satışlar yapmayı tercih etmeyen Lesaffre'in Ankara'da gerçekleştirdiği fiyat indirimi ile ilgili olarak rakiplerin tepkileri Bölge Müfettişinin raporuna şu şekilde aktarılmıştır:

670 *"Ankara'da Lesaffre alışagelmışin dışında hareket edince rakipler bayağı şaşırıldı. Suçlu olduklarından mı bilmem pek tepki göstermediler. Pak, Ak ve Mauri usulen de olsa yeni fiyata geçmek ister görünürler. Bu haftanın sonu (21.3.98) veya 13. haftanın başı (30.3.98) rakip firmaların yetkilileri ile yeni fiyat için görüşme planlıyorum (Uygun görürseniz)"*

Bölge müfettişinin ifadelerinden maya üreticileri arasında yeni fiyatı bayilere uygulatma konusunda daha önce sağlanmış bir mutabakatın olduğu anlaşılmaktadır.

680 Lesaffre Grubu'nun kendi bayilerine gönderdiği yazılar ile bayilere ilişkin olarak Lesaffre çalışanları tarafından hazırlanan raporlar, bayiler arasındaki rekabetin engellenmeye çalışıldığını açık bir biçimde ortaya koymaktadır. Bu yazılardan ilki, Safmaya'nın kendi bayisi A.B.'ye (Zeytinburnu bayisi) gönderdiği yazıdır. Yazıda, Zeytinburnu'nda bir grup fırıncıya düşük fiyatla maya satan bayiden "bu tip satışları 9.12.1998 tarihinden itibaren istisnasız olarak durdurması" ve "tüm fırıncılara doğru fiyat olan 325.000 TL/kg ile satış yapması" istenmektedir. Bayi

690 satış fiyatlarının yükseltilmesi suretiyle bayiler arasındaki fiyat rekabetinin, Lesaffre tarafından engellendiği yolundaki değerlendirme karşısında Safmaya savunmalarında, bayinin Safmaya'ya olan ödemelerinde problem çıkmamasını sağlamak için bayinin bu tip satışları durdurması konusunda uyarıldığı ifade edilmektedir.

Hemen belirtmek gerekir ki, amacı tahsilatta problem yaşamamak olsa dahi Safmaya'nın bayisini fiyatlarını yükseltmesi konusunda uyarması ve fiyatların yükselmesini sağlaması rekabet ihlali niteliğindedir.

700 Düşük fiyatla satış yapmaması konusunda uyarılan Zeytinburnu bayisine gönderilen yazı, Lesaffre personeli İ.T. tarafından Adana bayisi Başak Ticaret hakkında hazırlanan 13.1.1999 tarihli yazı ve Kilis bayisine ilişkin olarak hazırlanan 11.3.1998 tarihli rapor ile birlikte değerlendirildiğinde, Lesaffre grubunun bayi satış fiyatları ile ilgilenme nedeni daha açık bir biçimde anlaşılacaktır.

Adana bayisine ilişkin olarak hazırlanan yazıda, Safmaya Adana bayisi Başak Ticaretin fırınlara uyguladığı iskontoları kaldırmaması halinde Akmaya ve Pak Gıda'nın da iskontolu satışa başlayacakları, bu yüzden bayinin iskontolu satışını kaldırması veya gizli olarak yapması gerektiği ifade edilmektedir.

710 Kilis bayisine yazılan yazıda ise, Kilis bayisine verilen iskonto miktarının arttırılmamasının uygun olacağı ifade edilmektedir. Gerekçe olarak ise bayinin "rekabeti önleme konusunda fazla çabasının olmaması" gösterilmekte ve bayinin normal kar elde edememesi halinde rekabeti önlemek için çaba sarfedeceğine işaret edilmektedir.

Yukarıda yer verilen belgelerden çıkan sonuç oldukça açıktır: Bölgesel olarak maya bayileri arasında yaşanan rekabet sonucu zaman zaman bayiler fırınları ellerinde tutabilmek amacıyla indirimler yapmak zorunda kalabilmektedirler.

720 Bayiler arasındaki rekabetin yoğunlaştığı bölgelerde maya fiyatlarının düşmesi sonucu üreticiler için sorun niteliğinde iki ihtimal ortaya çıkmaktadır. Birincisi, fiyatların düşmesinden dolayı bayilerin uğrayacakları zararın üretici teşebbüslere yansıtılması. Bu durumda mayayı genellikle aldıkları fiyatın altında bir fiyata satmak zorunda kalan bayiler üretici teşebbüslere hizmet faturaları keserek uğradıkları zararın bir kısmını üretici teşebbüslere yansıtmaktadırlar.

730 İkinci ihtimal fiyatların düşmesinden dolayı bayilerin uğrayacakları zarara üretici teşebbüslerin karışmaması. Bu ihtimalin sözkonusu olduğu durumlarda ise düşük fiyatlarla maya satmak zorunda kalan bayiler, üretici teşebbüslere olan ödemelerinde sorunlar yaşayabilmektedirler.

Maya üreticileri yukarıda ifade edilen iki sorunu çözebilmek için bayi satış fiyatları ile ilgilenmek zorunda olduklarını ileri sürmektedirler. Üretici teşebbüsler Kendi aleyhlerine olan bu ihtimalleri, doğrudan bayiler arasındaki rekabeti önlemek ya da bayiler arasındaki rekabetin, üretici teşebbüslerin istediği yoğunlukta olmasını sağlamak suretiyle bertaraf edebilirler. Maya üreticilerinin alacaklarını tahsil etme kaygısı içerisinde olmalarının, homojen bir mal olan

mayada rekabetin yaşanabileceği en muhtemel seviye olan dağıtım seviyesindeki fiyatlara müdahale edilmesinin ve bayi satış fiyatlarının yapay olarak yükseltilmesinin gerekçesi olamayacağını belirtmek gerekmektedir.

740

Yapılan tespitler bölümünde yer verilen diğer belgeler de, düşük seyreden bayi satış fiyatlarının yükseltilmesi konusunda, üretici teşebbüslerin çaba içerisinde olduklarını ve bu konuda rakip bayiler ve bölge sorumluları ile görüşmelerin yapıldığını göstermektedir.

750

Sipariş toplamak amacıyla satış elemanlarının bayi toplantılarına katıldığı yolundaki Akmaya'nın savunması, bu toplantılarda bayi satış fiyatlarının yükseltilmesi konusunda sağlanan mutabakatları ortaya koyan yukarıdaki belgeler karşısında geçerliliğini kaybetmektedir. Ayrıca, bu tip bayi toplantılarının il bazında yapıldığı ve bu toplantılara her üretici teşebbüsün o ilden sorumlu bayisinin katıldığı dikkate alındığında, rakip bayilerin bulunduğu bir ortama sipariş toplamak amacıyla satış elemanının dahil olduğu yolundaki savunmanın gerçeği yansıtmadığı görülmektedir.

760

Soruşturmaya taraf olan teşebbüslerde tespit edilen belgelerin bir kısmından, sözü edilen toplantılar sonucunda mutabakata varılmasına rağmen bu mutabakatın her zaman hayata geçirilemediği anlaşılmaktadır. Ancak bu durum tarafların rekabet ihlali içerisinde olmadıklarını göstermemektedir. Bölgelerindeki düşük fiyatların nedenini ve bu fiyatları yükseltmek için yaptıkları girişimleri merkeze bildiren bölge sorumlularının, daha sonra yazdıkları raporlarda tüm çabalara rağmen fiyatların yükseltilemediğini merkeze bildirmeleri, savunmalarda iddia edildiği gibi ihlal olmadığını değil, bayi satış fiyatlarını yükseltmek amacıyla üretici teşebbüslerin içinde buldukları faaliyetlerin gelip geçici olmadığını ve bu konuda sürekli bir çaba içerisinde olduklarını göstermektedir.

770

Soruşturmaya Taraf olan Teşebbüslerin, bayi satış fiyatlarını yükseltmek konusunda yoğun bir faaliyet içerisinde buldukları yapılan tespitler bölümünde yer verilen belgelerden anlaşılmaktadır. Bu bölümde yer verilen belgelerde, üretici teşebbüslerin bölge sorumlularının, bayi satış fiyatlarını yükseltmek amacıyla ne tür faaliyetlerde buldukları görülmektedir. Üretici Teşebbüslerin, bölge sorumlularının bu tür faaliyetlerini önlemek amacıyla herhangi bir girişimde bulunmadıkları, dolayısıyla, bölge sorumlularının bu fiillerinden Üretici Teşebbüslerin sorumlu olduğunu kabul etmek gerekmektedir.

I.5. Bayilik Sözleşmeleri

780

5388 sayılı Kanun'un 2. maddesi ile 4054 sayılı Kanun kapsamında bulunan anlaşma, uyumlu eylem ve teşebbüs birliği kararlarının bildirilmesi yükümlülüğü kaldırıldığından, rekabet ihlali içeren bayilik sözleşmelerini bildirmeyen taraf teşebbüslere ve yöneticilerine yönelik herhangi bir para cezası uygulanmasına yer olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

I.6. Savunmalarda İleri Sürülen Diğer Hususlar

Taraflardan Lesaffre'ın ilk yazılı savunmasında, ticari sır niteliğindeki bilgilerin yer aldığı ifade edilen ve kapalı zarf içerisinde sunulan savunmanın, kilit altında tutularak Rekabet Kurulu dışında açılmaması talep edilmiş, ayrıca, Kendileri için

790 ayrı bir dosya tanzim edilmesi gerektiği; aksi takdirde, son derece hassas ve gizli bilgilere, rakiplerin soruşturma sırasında vakıf olması neticesinde, soruşturma açılmasının gerekçesi ile çelişeceği, halen tek bir genel dosya bulunması nedeniyle, Kendilerine savunma hazırlayabilmeleri için sadece Kurumun uygun gördüğü belgelerin verildiğini ileri süren, Özmaya ve Safmaya, her rakip şirket için ayrı dosyalar tanzim edilmesi durumunda, Kendileri ile ilgili tüm evrakı tetkik edebileceklerini, böylece savunma haklarının da kısıtlanmayacağını ifade etmiştir.

800 Lesaffre'ın ilk yazılı savunmasında yer alan soruşturmanın her bir teşebbüs için ayrı dosyalar açılarak yürütülmesi talebi Kurulumuzca görüşülmüş ve kapalı zarf ile sunulan savunmanın, Soruşturma Heyeti'nce açılması ve gizliliğin korunmasına ilişkin tedbirlerin de Soruşturma Heyeti'nce takdir edilmesi gerektiği kararlaştırılmıştır. Özmaya ve Safmaya'ya 2.9.1999 tarihinde gönderilen yazıda, Kurul'un söz konusu kararı bildirilerek, ticari sır niteliğindeki bilgilere rakiplerin ulaşamaması gerektiği yönündeki talebe, 4054 sayılı Kanun'un 25 ve 44. maddelerinde yer alan hükümler çerçevesinde gerekli hassasiyetin Soruşturma Heyeti'nce gösterildiği ifade edilmiştir.

Lesaffre, savunmasında ayrıca;

810 -soruşturmanın beş firma hakkında tek dosyada yürütülmesi sonucu, Kendilerine gönderilen soruşturma raporunda, bazı boşlukların olduğunu ifade eden Lesaffre, söz konusu boşluklarda nelerin olduğunun Kendilerine bildirilmesi gerektiği,

-ek görüş ile birlikte kendilerine Pak Gıda'nın ve Maurimaya'nın liste ve net fiyatları, Akmaya'nın bayilerine uyguladığı peşin ve vadeli maya satış fiyatları ile yine aynı Teşebbüsün 1999 ve 2000 yılı maya satış miktar ve fiyatlarının gönderildiği, bu bilgilerin ticari sır niteliğinde gizli bilgiler olduğu, Lesaffre'ın da gizli bilgilerinin rakiplerine gönderilip gönderilmediğini bilmediği,

ileri sürülerek soruşturma sürecinde gizliliğe riayet etmeyen Soruşturma Heyetinin değiştirilmesi ve dosyaların ayrılması yönündeki taleplerinin reddedildiği 17.8.1999 tarihli Kurul kararından rücu edilmesi istenilmektedir.

820 **I.7. Savunmalarda İleri Sürülen Diğer Hususlara Yönelik Değerlendirme**

830 Lesaffre'ın savunmalarında, Soruşturma Raporunda Kendilerine gönderilmeyen kısımlar bulunduğu, Raporun gönderilmeyen kısımlarında neler olduğuna yönelik kendilerine bilgi verilmediği, iddia edilmekte ise de, öncelikle bunun doğru olmadığını belirtmek gerekmektedir. Zira Taraflara ticari sır kapsamında olmayan tüm bilgiler, Tarafların yazılı ya da sözlü başvuruları üzerine verilmiştir. Kendilerine gönderilmediği ifade olunan belgelerin rakip teşebbüslerin maliyet yapılarına ilişkin ticari sır niteliğinde bilgileri olduğu hususu kendilerine bildirilmiştir. Ayrıca, Kanun'un 44. maddesinin son fıkrası uyarınca, Lesaffre'ca bilinmeyen ve savunma hakkı verilmeyen konuların Kurul kararlarına dayanak yapılamayacağı da dikkate alındığında gizli bilgi ihtiva eden kısımların rakip teşebbüslere gönderilmemesinde herhangi bir sakınca olmadığı gibi bu uygulama aynı zamanda Rekabet Kanunu'nun da amir bir hükmüdür.

840 Lesaffre'in soruşturmada gizliliğe riayet edilmediğine ve ticari sırların rakiplere verildiğine ilişkin savunması, Tarafların haberleşmenin kolay olduğu ve teşebbüslerin rakiplerinin satış fiyatını ve miktarını rahatlıkla takip edebildikleri savunmaları karşısında tutarlı bulunmamış, esasen pazardaki teşebbüsler tarafından bilinen ve daha da önemlisi geçmişe ilişkin olan bu bilgilerin, gizli bilgi olduğu ve Taraflara gönderilmemesi gerektiğine yönelik itirazlar, konusu uyumlu eylem halinde birlikte fiyat artışı olan bir dosyada kabul edilebilmesi mümkün olmayan bir iddia olarak değerlendirilmiştir.

I.8. Kurum kayıtlarına 11.9.2008 tarih ve 6047 sayı ile giren Özmaya Sanayi A.Ş. vekili tarafından gönderilen dilekçede, iptal kararı kesinleşen 27.6.2000 tarih ve 00-24/255-138 sayılı Kurul kararına ilişkin olarak Rekabet Kurulu tarafından yeniden karar alınması halinde Özmaya Sanayi A.Ş. ile ilgili durumun dilekçede sıralanan gerekçeler çerçevesinde yeniden değerlendirilmesi gerektiği iddiası:

850 Özmaya Sanayi A.Ş. vekilinin soruşturma dosyasının derinlemesine yeniden değerlendirilmesi, kendilerine sözlü savunma imkanı verilmesi ve aleyhlerine ceza verilmemesi yönündeki talepleri Rekabet Kurulu tarafından değerlendirilmiştir. Danıştay iptal kararları üzerine yeniden karar alınan dosyalarda önaraştırma, soruşturmaya ait tüm savunma, ek savunma, sözlü savunma toplantısının ses kayıtlarının yazılı açılımı, raporlar, Danıştay'ın iptal kararları, tüm dosya münderecatında yer alan bilgi ve belgeler incelenmekte ve karar o şekilde tahsis edilmektedir. Hatta Kurul yeni karar alınması halinde idari para cezasına yönelik tespit edilen oranı 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesi çerçevesinde yeniden değerlendirmekte olup bu karar özelinde taraflar hakkında verilen para cezalarında ağırlaştırıcı ve hafifletici unsurları göz önünde bulundurarak yeni karar almıştır. Bununla birlikte, teşebbüslerin soruşturmanın yeniden yapılması ve yeni üyelerce sözlü savunmalarının dinlenilmesi gerekirken bu usulün uygulanmamasının hukuka aykırı olması sebebiyle Danıştay nezdinde itirazları bulunduğu görülmekte ise de Danıştay tarafından bu nitelikteki itirazların iptal sebebi olarak görülmediği ve Kurul'un dosya üzerinden karar vermesinin Danıştay tarafından hukuka aykırı bulunmadığı da dikkate alınarak bu talep kabul edilmemiştir.

870 Özmaya vekili ilgili dilekçesinde maya sektöründe rakipler arasında rekabet yaşadığını, maya fiyatlarının bizatihi fırıncılar tarafından kontrol edildiğini, ürün özellikleri nedeniye bayilik sistemi ile çalışılmanın zorunlu olduğunu, paralel fiyatların üretim maliyetlerinden kaynaklandığını, uyumlu eylemin ancak yatay seviyede rakipler arasında gerçekleştirilmesi halinde ihlal olacağını ancak mevcut dosyada üreticiler pazarı ve bayiler pazarının farklı olduğunu iddia etmekte olup bu iddialar ihlalin var olmadığını gösteren bir gerekçeden yoksundur.

880 Son olarak dilekçede ceza takdirinin subjektif kriterlere dayandığı ileri sürülmektedir. Ancak Kurul yeniden karar alma sürecinde aşağıdaki bölümde ayrıntıları verildiği üzere 16. maddede yer alan ağırlaştırıcı ve hafifletici unsurları göz önünde bulundurmıştır.

J. GEREKÇE VE HUKUKİ DAYANAK

4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinde, belirli bir mal veya hizmet piyasasında doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran yahut doğurabilecek nitelikte olan teşebbüsler arası anlaşmalar, uyumlu eylemler ve teşebbüs birliklerinin kararları veya eylemleri hukuka aykırı sayılmış ve yasaklanmıştır.

890 Anlaşmaların yanı sıra rekabeti sınırlamaya yönelik olarak taraflar arasında gözlenen uyumlu eylemler de Kanun'un 4. maddesinin kapsamındadır. Rekabeti sınırlayıcı nitelikte bir anlaşmanın ispatlanamadığı durumlarda teşebbüslerin faaliyette buldukları piyasalardaki fiyat değişimleri, arz veya talep dengesi, ya da teşebbüslerin faaliyet gösterdikleri bölgelerin, rekabetin engellendiği piyasalardakine benzerlik göstermesi, teşebbüslerin uyumlu eylem halinde olduklarına karine teşkil etmektedir

900 Maya üreticilerinin bayilerin satış fiyatlarını yükseltme konusunda uyumlu eylem halinde oldukları tespit edilmiş bulunmaktadır. Üretici firmaların bir alt kademedeki bayilerin satış fiyatlarını yükseltmeye çalışmalarını sadece dikey bir kısıtlama olarak değerlendirmemek gerekmektedir. Maya üreticileri tarafından bayilerin satış fiyatlarını yükseltme şeklinde oluşturdukları dikey kısıtlamalar üreticiler arasındaki yatay rekabeti doğrudan etkilemektedir. Zira, bayi fiyatlarının yükseltilmesi ile üreticilerin piyasaya deklare ettikleri liste fiyatları arasında çok önemli bir ilişki bulunmaktadır: Bayilerin düşük fiyatla maya satmaları engellenmek suretiyle üretici firmaların yeni liste fiyatlarını yayınlamaları ve yeni fiyata geçişleri kolaylaşmaktadır. Başka bir ifadeyle, bayilerin arasındaki rekabetin engellenmesi, yeni liste fiyatlarının yayınlanmasına ve fiyat geçişlerine gerekli zemini hazırlamış olmaktadır.

910 Dolayısıyla, soruşturmaya taraf olan teşebbüslerden Pak Gıda, Lesaffre (Özmaya ve Safmaya), Akmaya ve Maurimaya'nın uyumlu eylem sonucu, dağıtıcı konumundaki bayiler arasındaki fiyat rekabetini engelleyerek bayi satış fiyatlarını yükseltmek suretiyle, 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ve özellikle "Mal veya hizmetlerin alım ya da satım fiyatının, fiyatı oluşturan maliyet, kar gibi unsurlar ile her türlü alım yahut satım şartlarının tespit edilmesi" şeklindeki (a) bendini ihlal ettikleri sonucuna varılmıştır.

Bu çerçevede;

920 - Uyumlu eylem sonucu bayilerin satış fiyatının yükseltilmesi ihlalinin 1999 yılında da devam ediyor olması nedeniyle, Kanun'un 16 ncı maddesinin 2. fıkrası uyarınca para cezalarının belirlenmesinde,

Pak Gıda Üretim ve Pazarlama A.Ş.	30.151.168.410.915.- TL.
Özmaya San. A.Ş.	5.650.759.205.000.- TL.
Safmaya San. A.Ş.	7.923.276.564.768.- TL.

olan 1998 yılı ciroları dikkate alınmış;

930 - 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca maya sektöründe bu teşebbüslerin ilk kez bir rekabet ihlaline taraf olduğu, ihlalin iki

yıldan fazla sürdüğü, teşebbüslerden Pak Gıda'nın pazar payının %(...) ve Özmaya'nın %(...) olduğu, teşebbüslerin ihlal üzerindeki belirleyici etkilerinin birbirine yakın olduğu ve teşebbüslerin soruşturma sürecinde incelemeye yardımcı olduğu hususları cezanın belirlenmesinde gözönünde bulundurulmuş ve

- Pak Gıda, Özmaya ve Safmaya'nın cirosunun %(...)'i esas alınmıştır.

940

K. SONUÇ

Önaraştırma ve soruşturmaya ait tüm savunma, ek savunma, sözlü savunma toplantısının ses kayıtlarının yazılı açılımı, raporlar, Danıştay'ın iptal kararları, tüm dosya münderecatında yer alan bilgi ve belgelerin okunup incelenmesi ile;

6.11.2008 tarihli toplantıda yapılan ilk oylamada;

1. Soruşturma kapsamındaki teşebbüslerden

950

- Pak Gıda Üretim ve Pazarlama A.Ş.
- Özmaya San. A.Ş.
- Saf Maya San. A.Ş.'nin

Akmaya San. ve Tic. A.Ş. ve Maurimaya San. A.Ş. ile birlikte uyumlu eylem sonucu bayiler arasındaki rekabeti önleyerek bayi satış fiyatlarını yükseltmek suretiyle 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal ettiklerine,

960

2. Bu nedenle 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesinde yer verilen ağırlaştırıcı ve hafifletici unsurlar dikkate alınarak Pak Gıda Üretim ve Pazarlama A.Ş., Özmaya San. A.Ş. ve Safmaya San. A.Ş.'nin 1998 yılı sonunda oluşan yıllık gayri safi gelirlerinin takdiren %(...)'i oranında ve ayrı ayrı olmak üzere para cezası ile cezalandırılması yönünde Başkan Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI ile Kurul Üyeleri Dr. Mustafa ATEŞ ile İsmail Hakkı KARAKELLE'nin oylarına karşılık, 5236 sayılı Kabahatler Kanunu uyarınca 8 yıllık zamanaşımı süresi dolduğundan idari para cezası verilmesine yer olmadığı yönünde İkinci Başkan Tuncay SONGÖR ile Kurul Üyesi Mehmet Akif ERSİN'in oyları sonucunda 4054 sayılı Kanun'un 51. maddesinde belirtilen yöntemin izlenmek üzere ikinci oylamaya kalmasına

970

08-62/1021-M sayı ile karar verilmiştir.

Bu defa, 13.11.2008 tarihinde yapılan ikinci oylama sonucunda;

4054 sayılı Kanun'un 16. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca Pak Gıda Üretim ve Pazarlama A.Ş., Özmaya San. A.Ş. ve Safmaya San. A.Ş.'nin 1998 yılı sonunda oluşan yıllık gayri safi gelirlerinin %(...)'i oranında ve ayrı ayrı olmak üzere;

980

- a) Pak Gıda Üretim ve Pazarlama A.Ş.'nin 301.511,68 YTL
- b) Özmaya San. A.Ş.'nin 56.507,59 YTL
- c) Safmaya San. A.Ş.'nin 79.232,76 YTL

08-63/1051-410

para cezası ile cezalandırılmasına, ancak Safmaya San. A.Ş.'nin 1.1.2000 tarihi itibari ile aynı gruba dahil olan Özmaya San. A.Ş. tarafından devralınması nedeniyle para cezasının Özmaya San. A.Ş.'den tahsil edilmesine OYÇOKLUĞU ile karar verilmiştir.

990

**12.11.2008 tarihli, 08-63/1051-410 sayılı Kurul Kararına
KARŞI OY GEREKÇESİ**

Rekabet Kurulunun kararına aşağıda ayrıntılı bir şekilde izah edilen nedenlerden dolayı iştirak etmemiz mümkün olamamıştır.

Kurulun mezkûr kararı; maya üreticilerinin fiyat birlikteliği sağladıkları ve bölge paylaştıkları iddiaları üzerine yürütülen soruşturma sonucu verilen 27.6.2000 tarih, 00-24/255-138 sayılı Kurul kararının davacılara ilişkin kısmının Danıştay kararı ile iptal edilmesi üzerine ilgili dosyanın yeniden değerlendirilmesi ile ilgilidir.

Bu noktada, para cezalarında uygulanacak zamanaşımına ilişkin son düzenlemelerin dikkate alınması, buna göre de Kurulun mezkûr dosya ile ilgili karar verip veremeyeceğine karar verilmesi gerekmektedir. Bilindiği üzere, 23.1.2008 tarih ve 5728 sayılı “Temel Ceza Kanunlarına Uyum Amacıyla Çeşitli Kanunlarda ve Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”un 578. maddesinin (kk) bendi, 4054 sayılı Kanun’un 18 ve 19. maddelerini yürürlükten kaldırmıştır. Para cezalarında zamanaşımına ilişkin mülga 19. maddenin dördüncü fıkrasında karar aleyhine yargı yoluna başvurulmuş olmasının zamanaşımı süresini keseceği düzenlenmiştir. 4054 sayılı Kanun’un 19. maddesinin yürürlükten kaldırılması ile rekabet ihlallerinde zamanaşımı, 30.3.2005 tarih ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu’ndaki ilgili düzenlemeye tabi hale gelmiştir. Kabahatler Kanunu’nda iki tür zamanaşımı öngörülmüştür: Soruşturma ve tahsil zamanaşımı. Soruşturma zamanaşımı, kabahat işlendikten sonra, Kanunda yazılı belirli bir süre içerisinde soruşturma yapıp idari para cezası verilip verilemediğine yönelik iken; tahsil zamanaşımı, verilen cezanın Kanunda belirlenen süre içinde uygulanmasına ilişkindir. Kabahatler Kanunu’nun soruşturma zamanaşımı başlıklı 20. maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkralarına göre, nispi para cezasını gerektiren kabahatlerde zamanaşımı süresi 8 yıl olup, fiilin işlenmesiyle veya neticenin gerçekleşmesiyle işlemeye başlamaktadır.

4054 sayılı Kanun’un 5728 sayılı Kanun’un 472. maddesi ile değişik 16. maddesinde düzenlenen idari para cezasının nispi para cezası niteliğinde olduğu göz önünde bulundurulduğunda, Kabahatler Kanunu’nun 20. maddesi uyarınca zamanaşımı süresinin 8 yıl olduğu anlaşılmaktadır. Zamanaşımı yönünden 5326 sayılı Kabahatler Kanununun 20. maddesi, 4054 sayılı Kanunun kaldırılan 19. maddesine göre teşebbüsler açısından lehe bir düzenleme içermektedir. Bu durumda anılan soruşturma dosyasında zamanaşımı ele alınırken fiilin işlenmesi veya neticenin gerçekleşmesinin tespiti önem kazanmaktadır.

Kurul Kararı’nın Tespitler başlıklı bölümünde belirtildiği üzere, ihlal iddiasına esas teşkil eden eylemler 1998 ve 1999 yıllarında gerçekleşmiştir. Bu çerçevede dosya bakımından ihlal olarak kabul edilen eylemler en son 1999 itibariyle gerçekleşmiş bulunmaktadır. Keza konuya ilişkin Kurul karar tarihi de 27.6.2000’dir. Buna göre zamanaşımının 1999 ya da Kurul Kararı esas alınırsa 2000 yılından itibaren işletilmesi gerekmektedir. Zamanaşımı süresinin başlangıcı bu iki tarihten hangisi esas alınırsa alınsın 8 yıllık süre geçmiş bulunmaktadır.

Öte yandan, Kabahatler Kanunu'nun Geçici 2. maddesinde yer verilen; anılan Kanun'un, yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla idare mahkemelerine dava açılarak iptali istenen idari yaptırım kararları hakkında uygulanmayacağı düzenlemesinin amacının kanun yolu açısından olduğu açıktır. Diğer bir ifadeyle, idare mahkemelerinde görülmekte iken Kabahatler Kanunu kapsamında tanımlanan kabahatler karşılığında uygulanacak idari yaptırımlara karşı başvuru yolu sulh ceza mahkemesi olarak belirlenmiş olup, kanun koyucunun idare mahkemelerinde açılmış davaların sulh ceza mahkemesine taşınmasını önlemeye çalışmış olması muhtemeldir. Nitekim bilindiği üzere, kanun yolu açısından doğabilecek sorunlar, Kabahatler Kanunu'nun Anayasa Mahkemesi'nin iptali üzerine değişen 3. maddesi ile giderilmiş ve anılan Kanun'un idari yaptırım kararlarına karşı kanun yoluna ilişkin hükümlerinin, diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmadıkça uygulanacağı düzenlenmiştir.

Yukarıda yer verilen değerlendirmeler ışığında, 27.6.2000 tarih ve 00-24/255-138 sayılı Kurul Kararı'nın açılan dava sonucu Danıştay tarafından iptal edilmesi üzerine, Kurul'un dosyaya ilişkin alacağı kararın; 5326 sayılı Kabahatler Kanununda belirtilen 8 yıllık zamanaşımı süresine tabi olması nedeniyle "soruşturma zamanaşımının dolması nedeniyle karar alınamayacağı" şeklinde olması gerektiğini düşündüğümüzden çoğunluğun görüşüne katılmamız mümkün olamamıştır.

Tuncay SONGÖR
İkinci Başkan

Mehmet Akif ERSİN
Kurul Üyesi

Rekabet Kurulu'nun 12.11.2008 Tarih ve 08-63/1051-410 Sayılı Kararına

KARŞI OY GEREKÇESİ

Maya üreticilerinin fiyat birlikteliği sağladıkları ve bölge paylaştıkları iddiaları üzerine yürütülen soruşturma sonucunda verilen 27.6.2000 tarih ve 00-24/255-138 sayılı Rekabet Kurulu Kararı'nın davacılara ilişkin kısmının Danıştay kararları ile iptal edilmesi ertesinde Kurul'un yeniden değerlendirmesi sonucu alınan karara karşıyım. Şöyle ki:

23.1.2008 tarih ve 5728 sayılı “Temel Ceza Kanunlarına Uyum Amacıyla Çeşitli Kanunlarda ve Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”un 578. maddesinin (kk) bendi, 4054 sayılı Kanun'un zamanaşımı ve kesilmesi hallerini düzenleyen 19. maddesini yürürlükten kaldırmıştır. Böylece rekabet ihlallerinde zamanaşımı, 30.3.2005 tarih ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'ndaki ilgili düzenlemeye tabi hale gelmiştir. Kabahatler Kanunu'nun soruşturma zamanaşımı başlıklı 20. maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkralarına göre, nispi para cezasını gerektiren kabahatlerde zamanaşımı süresi 8 yıl olup, fiilin ikası veya neticenin gerçekleşmesiyle işlemeye başlamaktadır. Karara konu dosyada ihlal niteliğindeki eylemlerin sona erdiği yıl **1999 yılıdır**. Zamanaşımı süresinin başlangıcı 1999 yılı olarak dikkate alındığında süre **2007 yılında** sona ermiş bulunmaktadır. 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nda belirtilen 8 yıllık zamanaşımı süresi dolduğundan “soruşturmada, **zamanaşımı nedeniyle idari para cezası verilmesine yer olmadığına**” şeklinde karar verilmesi gerektiği düşüncesiyle çoğunluk görüşüne katılmamaktayım.

M.Sıraç ASLAN
Kurul Üyesi